

**BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA
DIREKCIJA ZA EKONOMSKO PLANIRANJE**

**БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
САВЈЕТ МИНИСТАРА
ДИРЕКЦИЈА ЗА ЕКОНОМСКО ПЛАНИРАЊЕ**

**BOSNIA AND HERZEGOVINA
COUNCIL OF MINISTERS
DIRECTORATE FOR ECONOMIC PLANNING**

OUTLOOK

**Perspektive 2013- 2016. godine
Proljeće 2013. godine**

Sarajevo, april/travanj 2013. godine

Sadržaj

Uvod.....	3
1. Ekonomski rast.....	4
2. Industrijska proizvodnja.....	5
3. Tržište rada.....	6
4. Cijene.....	7
5. Monetarni sektor.....	8
6. Bankarski sektor.....	9
7. Vanjska trgovina.....	10
8. Strana direktna ulaganja.....	12
Skraćenice.....	13

Uvod

Perspektive za period 2013. – 2016. godine, dokument koji daje proljetni preliminarni pregled predviđanja najznačajnijih ekonomskih kretanja u Bosni i Hercegovini, Direkcija za ekonomsko planiranje BiH je pripremila na osnovu analiza kretanja ekonomskih trendova Bosne i Hercegovine, uzimaju

ći u obzir međunarodne faktore koji utiču na ekonomski razvoj naše zemlje.

Ovo je analitički dokument koji je napravljen za potrebe rada Vijeća ministara BiH i zasnovan je na zvaničnim podacima statističkih sistema i agencija u Bosni i Hercegovini.

Ekonomski rast

Dostupni kratkoročni indikatori za 2012. godinu ukazuju na blag realni pad BiH ekonomije od približno 0,2%. Ovo je rezultat nepovoljnih ekonomskih kretanja u okruženju, ali i određenih internih problema (poput brojnih remonta u elektranama). Pad ekonomije se manifestovao kroz realni pad domaće tražnje i izvoza i to uprkos realnom smanjenju vanjskotrgovinskog deficita roba od 4,5%. Do pada domaće tražnje je došlo i u domenu privatne potrošnje i investicija uglavnom kao posljedica tri godine negativnih trendova zaposlenosti i realnih plata, realnog smanjenja novčanih priliva građana iz inostranstva i sl.

Na pad finalne potrošnje ukazuje negativan realni rast uvoza dobara široke potrošnje od preko 1%, te realni pad domaće proizvodnje od preko 3%. U isto vrijeme, nominalni pad uvoza kapitalnih dobara od 3,6% (uz još veći realni pad), te smanjenje vrijednosti izvršenih građevinskih radova od preko 3% jasno ukazuju na pad kapitalnih investicija. Pored toga, javna potrošnja i investicije vjerovatno bilježe izuzetno skroman realni rast obzirom na složenu fiskalnu poziciju u 2012.

Smanjenje domaće tražnje je rezultiralo realnim padom robnog uvoza od 4,4%, dok je BiH izvoz u najvećoj mjeri bio ugrožen problemima u proizvodnji električne energije, te slabom izvoznom tražnjom. Naime, česti remont u elektranama i nepovoljna hidrološka situacija u 2012. su doveli do pada vrijednosti izvoza energetske dobara od 38%, što je bio glavni uzrok realnog pada BiH robnog izvoza od 5%. Konačno, industrijska proizvodnja koja ima centralnu ulogu u ukupnim ekonomskim kretanjima takođe bilježi značajan pad od 4,3% na kraju 2012. godine.

Prema aktuelnim projekcijama DG ECFIN-a u 2013. godini se očekuje slabljenje negativnih trendova iz 2012. u Hrvatskoj, Sloveniji i Italiji, slabljenje rasta u Njemačkoj uz nepromijenjenu stopu u Austriji, te skroman ekonomski rast u Srbiji (od 1,7%) što bi donekle moglo ublažiti problem izvozne tražnje.

Pravo poboljšanje se očekuje tek u 2014 i to kroz jačanje rasta u Njemačkoj, Austriji i Srbiji, te početak pozitivnog rasta u Hrvatskoj, Sloveniji i Italiji. Ovo su ujedno bile i glavne pretpostavke projekcija BiH ekonomskog rasta za dati period kada se očekuje skroman realni rast od 0,9% u 2013, te 2,2% u 2014. Pored toga, važna pretpostavka projekcije rasta za 2013. je bila i normalizacija situacije u elektranama po pitanju remonta uz normalnu hidrološku situaciju. Ostvarivanjem ove pretpostavke bi se eliminisao najveći uzrok pada robnog izvoza u 2012. Ovo bi uz pretpostavku blagog jačanja izvozne tražnje trebalo dovesti do skromnog realnog rasta izvoza od 1,8% u 2013. Očekivano skromno povećanje pretežno izvozno orjentisane industrijske proizvodnje bi moglo rezultirati blagim povećanjem broja zaposlenih, pa prema tome i raspoloživog dohodka građana, što bi konačno trebalo rezultirati realnim rastom privatne potrošnje od 1,3%. Obzirom na očekivanu realnu stagnaciju investicija ovo bi trebao biti glavni izvor realnog rasta uvoza od 1,7% u 2013. Nakon toga, u 2014 godini se očekuje daljnje jačanje izvoza uslijed sve snažnije izvozne tražnje, jačanje rasta finalne potrošnje, te prvi osjetan realni porast investicija od 7,8%. Zapravo, tek 2014. je godina u kojoj se očekuju prvi ozbiljniji koraci ka ponovnom povećanju ekonomske aktivnosti u BiH.

Period 2015-16. bi trebao biti obilježen daljnjim postepenim jačanjem BiH ekonomskog rasta uglavnom kao posljedica sve izraženijih pozitivnih kretanja u okruženju. Treba naglasiti da su očekivanja progresa u okruženju uglavnom postepenog karaktera tako da je za 2015. projiciran BiH ekonomski rast od 3,5%, odnosno rast od 4,2% u 2016. godini. Kao i u ranijim godinama, ovaj rast bi uglavnom trebao biti posljedica postepenog jačanja izvoza i realnog sektora, te domaće tražnje zahvaljujući jačanju zaposlenosti i inostranih priliva novca. Pri tome bi javne investicije trebale imati sve veći značaj uz pretpostavku sve većeg pristupa sredstvima međunarodnih kreditora.

Industrijska proizvodnja

Intenziviranje negativnih ekonomskih prilika u međunarodnom ekonomskom okruženju (EU i zemlje regiona) tokom 2012. godine se izrazito nepovoljno odrazilo na poslovne aktivnosti u Bosni i Hercegovini. Ovo se posebno odnosi na industrijsku proizvodnju u BiH koja se nakon perioda blagog oporavka ponovo našla na udaru negativnih ekonomskih pritisaka iz vana.

Prema zvaničnim podacima BHAS-a za 2012. godinu fizički obim industrijske proizvodnje smanjen je za 4,3% u odnosu na prethodnu godinu. Pad proizvodnje je u velikoj mjeri bio uzrokovan smanjenjem proizvodnje u izvozno orijentiranoj prerađivačkoj industriji koja je zabilježila godišnji pad proizvodnje od 2,8%. Pored toga, faktori ka što su vremenske nepogode u februaru 2012, nepovoljna hidrološka situacija tokom gotovo cijele godine te niska pogonska spremnost termoelektrana su rezultirali godišnjim padom proizvodnje u BiH rudnicima od 4% i sektoru za proizvodnju električne energije od 8,5%.

Očekivano skromno poboljšanje izvozne tražnje u 2013. bi trebalo rezultirati takođe skromnim godišnjim rastom izvoza od 2,6%. Ovo bi trebalo dovesti do umjerenog oporavka industrijske proizvodnje sa rastom od oko 2%. Ovdje bi ključnu ulogu trebao imati rast prerađivačke industrije koja čini 2/3 ukupne industrijske proizvodnje i u velikoj mjeri je izvozno orijentisana. Iako je kriza tržišta metala još uvijek prisutna ipak se očekuje da bi ova industrijska grana tokom 2013. trebala povećati proizvodnju za oko 2% u odnosu na prethodnu godinu. Ovo se posebno odnosi na proizvodnju sirovog željeza i čelika koja će sigurno iskoristiti tržišni potencijal u regionu koji je nastao povlačenjem inostranih vlasnika iz željezara u Srbiji i Hrvatskoj. Pored toga, značajan doprinos rastu se takođe očekuje i od drvne industrije, proizvodnje nafte i naftnih derivata, ali i oblasti uslovljenih pretežno domaćom tražnjom kao što su rudarstvo i proizvodnja električne energije.

Tako se prema dostupnim podacima iz energetske bilansa za 2013. godinu na nivou BiH očekuje se povećanje proizvodnje električne energije od oko 7% što bi trebalo rezultirati rastom izvoza električne energije od oko 6% u odnosu na prethodnu godinu.

Ponovni početak rasta EU ekonomije očekivan za 2014. godinu bi se trebao pozitivno odraziti na oporavak zemalja cijelog regiona uključujući i BiH. Očekuje se da bi ovo (nakon par godina) jačanje izvozne tražnje moglo dovesti do rasta BiH industrijske proizvodnje od približno 4,5% i to kao rezultat povećanja u skoro svim industrijskim oblastima. Najznačajniji rast proizvodnje kao posljedica eksternih faktora u 2014. se očekuje u domenu metalne industrije, dvne industrije (uključujući i namještaj), te hemijske i naftne industrije. Pored toga, očekivani investicioni ciklus u infrastrukturu tokom 2014. bi trebao rezultirati osjetnijim povećanjem proizvodnje u proizvodnji građevinskog materijala i metalnih proizvoda. Konačno, u 2014. se očekuje poboljšanje proizvodnje u prehrambenoj industriji, te daljnji porast proizvodnje električne energije od približno 5%.

Daljnje jačanje postepenog oporavka većine industrija u EU tokom 2015-2016. je korišteno kao pretpostavka projekcije intenziviranja oporavka BiH industrijske proizvodnje sa projiciranim godišnjim rastom od približno 6%. Veća iskorištenost kapaciteta u EU bi kroz rast izvozne tražnje trebali rezultirati daljnjim povećanjem BiH prerađivačke industrije i njenom postepenom vraćanju na nivo predkriznog perioda. Rast investicionih ulaganja u infrastrukturu i energetiku bi također trebao značajno doprinijeti jačanju kako građevinskog sektora u BiH tako i onih grana prerađivačke industrije koje su usko vezane uz građevinarstvo. Takođe se očekuje nastavak trenda rasta proizvodnje u energetskom sektoru koji je u prethodnom periodu bio jedan od glavnih nosilaca industrijske proizvodnje.

Tržište rada

Obzirom da se prema projekcijama DEP-a očekuje skroman ekonomski rast u 2013. godini, veći pozitivni pomaci na tržištu rada se ne mogu očekivati, ali bi se moglo desiti usporavanje negativnih trendova u domenu zapošljavanja. Umjeren rasta obima izvoza i uvoza te obima investicija trebao bi uticati na postepeni prekid smanjenja broja zaposlenih u privatnom sektoru u 2013. godini. S druge strane, u javnom sektoru se očekuje skroman prirast broja zaposlenih. Ukupan broj zaposlenih lica u BiH u 2013. godini mogao minorno uvećavati (0,1%) u odnosu na 2012. godinu.

Pod pretpostavkom da bh. preduzeća ostvare bolje poslovne rezultate broj zaposlenih bi se mogao i brže uvećati u 2013. godini. U domenu plata se očekuje ograničen rast u nominlanom smislu u odnosu na 2012. godinu zbog smanjenja plata u javnom sektoru (smanjenje plata u javnom sektoru u RS od januara 2013. godine, ali i općenito zbog nastavka budžetskih ušteda u BiH). Time bi plate u privatnom sektoru mogle rasti bržom stopom u odnosu na javni sektor. Prosječna neto plata u BiH bi u 2013. godini mogla biti veća za 0,9% u odnosu na 2012. godinu.

Nešto bolja dešavanja na tržištu rada se očekuju u 2014. godini koja bi mogla biti godina „preokreta“ i potpunog zaustavljanja negativnih trendova na tržištu rada. U EU se očekuje smanjenje stope nezaposlenosti i početak rasta broja zaposlenih kroz brži rast BDP-a odnosno rast investicija i obima vanjske trgovine.

Analogno pomenutom, u BiH se takođe predviđa nešto brži rast BDP-a kroz porast obima vanjske trgovine ali i investicija što bi se pozitivno odrazilo na broj zaposlenih u BiH koji bi se uvećao za 0,9%. Uz veći obim poslova, prvenstveno u oblasti proizvodnje i usluga, broj zaposlenih bi mogao zabilježiti i nešto snažniji rast. Sve navedeno bi se pozitivno odrazilo na zarade, pa bi se prosječna neto plata u 2014. godini mogla uvećati za oko 2,2%. Napominjemo da će rast plata, pored obima poslova u privatnom sektoru, biti determinisan i odlukama vezano za nivo plata u javnom sektoru.

Snažniji rast EU i bh. ekonomije se očekuje u 2015. i 2016. godini što bi trebalo imati pozitivne implikacije na tržište rada u BiH. Jačanje izvoza i investicija bi otvorilo mogućnost za upošljavanje i kreiranje novih radnih mjesta.

U domenu privatnog sektora, očekuje se povećanje broja zaposlenih u svim oblastima (naročito građevinarstvu, industriji, trgovini). Na osnovu pomenutog, ukupan broj zaposlenih u BiH bi se povećao za oko 1,9% u 2015. godini odnosno 2,1% u 2016. godini.

Dobro poslovno okruženje bi trebalo uticati pozitivno na poslovanje bh. preduzeća a time bi i plate zaposlenih brže rasle. Procjenjuje se da bi se prosječna neto plata u BiH u nominalnom iznosu u 2015. godini mogla uvećati za 3,3% odnosno 3,9% u 2016. godini.

Postoji nekoliko rizika za ostvarenje projekcija na tržištu rada, naročito za 2013. i 2014. godinu. Prije svega poboljšanje poslovnog ambijenta u BiH (kao i u EU) može se odvijati suprotno od pretpostavljenog. To bi zasigurno uticalo na nivo plata ali i broj zaposlenih u BiH.

Cijene

Pošto je kretanje cijena u BiH značajno determinisano eksternim faktorima prilikom projekcija bh. inflacije uzete su u obzir svjetske cijene energenata, hrane i EU inflacija.

Prema projekcijama Evropske Komisije u EU se u 2013. godini očekuje inflacija od 2% što je sporiji rast cijena u odnosu na 2012. godinu. Svjetske cijene energenata i hrane u 2013. godini, prema MMF-u¹ i Svjetskoj Banci bi se trebale smanjiti.

Međutim, prema projekcijama EK u 2013. godini se ipak očekuje poskupljenje sirove nafte zbog registrovanih većih cijena ovog energenta na početku posmatrane godine.

Stoga se u BiH može desiti skroman rast cijena u kategorijama transporta, hrane i bezalkoholnih pića.

Od domaćih komponenti koje doprinose rastu cijena prilikom projekcija uzeto je u obzir novo uvećanje akciza na duvanske proizvode u BiH od januara 2013. godine što je nastavak procesa usklađivanja akciza sa evropskom regulativom. Imajući u vidu sve pomenuto, u BiH možemo očekivati nešto sporiji rast cijena u 2013. godini (1,5%).

Ukoliko cijene nafte i hrane u BiH budu niže, opšti rast cijena u BiH bi mogao biti sporiji od pretpostavljenog.

Projekcija inflacije u 2014. godini je determinisana pretpostavkama o umjerenim cijenama svjetskih energenata. Iako se ne predviđa rast svjetskih cijena hrane u 2014. godini, pretpostavke za kretanje cijena nafte su različite. Prema MMF-u cijene nafte na svjetskom tržištu bi trebale biti niže za 2,9%, dok bi se prema procjenama Svjetske Banke mogle minorno uvećati. Time bi cijene hrane i nafte u BiH mogle zadržati skroman rast.

Uprkos činjenici da trenutno ne postoje najave o eventualnim poskupljenjima komunalija u BiH ipak ne treba zanemariti mogućnost povećanja cijena ove kategorije. Pored toga treba imati u vidu planirani nastavak uvećanja akciza na cigarete, pa se u BiH u 2014. godini može očekivati rast cijena do 1,7%. Sličan rast cijena se očekuje i u periodu 2015.-2016. (1,7% odnosno 1,6% respektivno).

Postoji dva faktora rizika za ostvarenje projekcija cijena. Ukoliko bi došlo do drugačijeg kretanja svjetskih cijena nafte, hrane ili gasa (suprotno od pretpostavljenih) to bi se odrazilo na odstupanje bh. cijena u odnosu na projicirane. S druge strane, ne treba zanemariti i mogućnost nenajavljenih promjena cijena komunalija za posmatrane godine.

Monetarni sektor

Za tekuću, 2013. godinu se očekuje da će biti godina početka oporavka, praćena skromnim ekonomskim rastom. Ono što je značajno sa stanovišta deviznih rezervi jesu dešavanja u vanjskotrgovinskom sektoru. Do kraja godine očekuje se rast izvoza i uvoza, kao i priliv različitih vidova investicija u našu ekonomiju: skroman rast direktnih investicija, priliv novčanih sredstava po osnovu Stand-by aranžmana zaključenog prethodne godine, novih zaduženja i kredita kod inostranih izvora finansiranja, skromnih doznaka iz inostranstva...Na osnovu raspoloživih podataka za prvi mjesec tekuće godine, uočava se da su devizne rezerve ostvarile pozitivnu stopu rasta, iako skromnu (0,5% g/g). Pretpostavka je da će do kraja posmatrane godine ukupne devizne rezerve zadržati pozitivnu stopu, koja neće prelaziti 1%.

Novčana masa je na kraju januara 2013. ostvarila rast od 3,8% g/g i pretpostavlja se da će, zahvaljujući skromnom rastu depozita, zadržati svoj rast do kraja godine. Bazirano na blagom porastu depozita do kraja godine, pretpostavlja se i skroman rast novčane mase koji bi iznosio oko 4% g/g.

Prema pretpostavkama na kojima se bazira ekonomska aktivnost za 2014. godinu dolazi se do zaključka da ova godina predstavlja potpuni oporavak i početak nešto snažnijeg i bržeg rasta svih privrednih aktivnosti. Ove godine očekuje se veći priliv svih vidova novčanih sredstava: priliv sredstava po osnovu direktnih stranih investicija, priliv novčanih sredstava kroz bankarski sektor, kroz nove zajmove i kredite kod inostranih kreditora i finansijskih institucija, kao i drugih vidova investicija.

Sa druge strane, očekuje se i poboljšanje dešavanja u vanjskotrgovinskom sektoru, koje će takođe doprinijeti kretanju deviznih rezervi.

Na osnovu svega navedenog, pretpostavlja se da će devizne rezerve zabilježiti rast, nešto brži u odnosu na prethodnu godinu - oko 5%.

U skladu sa navedenim prilivima, očekuje se i odgovarajući rast depozita. Uz pretpostavku rasta depozita, sa jedne strane, i deviznih rezervi, sa druge, očekuje se rast novčane mase - oko 6% g/g.

Za 2015. i 2016. godine se pretpostavlja da će biti godine nastavka rasta svih privrednih aktivnosti, kao i ponovnog uspostavljanja stabilne BiH ekonomije.

U vanjskotrgovinskim tokovima se pretpostavlja nastavak stabilnog i kontinuiranog rasta, sa značajnim jačanjem vanjskog sektora. Takođe, se očekuje i nastavak porasta priliva svih vidova investicija.

Na osnovu gore nevedenog, za devizne rezerve je za očekivati da će ostvariti rast preko 6% g/g, odnosno 7% g/g. Navedeni rast bi se kretao u intervalu od 6-10%). U skladu sa rastom privredne aktivnosti i priliva novčanih sredstava, očekuje se i nešto brži rast depozita u odnosu na prethodne godine.

Na osnovu porasta depozita, očekuje se i rast novčane mase (7-10%). Navedenih godina, ostvareni rast novčane mase, bi značio ponovno uspostavljanje stabilnog monetarnog sektora

Bankarski sektor

U 2013. godini očekuje se prestanak negativnih kretanja u bh. ekonomiji. Prestanak pada vanjskotrgovinske razmjene, investicija i krajnje potrošnje dovest će do realnog rasta BDP od 0,9%¹.

Pokazatelji tržišta rada i dalje će imati nepovoljna kretanja, međutim sa slabijim intenzitetom zbog stagnacije broja zaposlenih osoba i usporenije stope rasta broja nezaposlenih osoba, dok će plaće u nominalnom smislu imati manji pozitivan rast. Međutim, kako su projekcije za Eurozonu negativne i za 2013. godinu u smislu negativnog rasta BDP, negativnih trendova na tržištu rada i slabog rasta plaća, teško da će u 2013. godini doći do većeg priljeva novca građana, a koji čine bitan dio dohotka bh. građana.

Kako više od 50% ukupnih depozita na bh. bankama čine depoziti stanovništva, pomenuta kretanja na tržištu rada kako u zemlji tako i u inozemstvu bitno utječu na ponašanje ovog sektora.

Budući da projekcije su nešto bolje za BiH u odnosu na 2012. godinu, očekuje se da bh. građani i dalje nastave povećavati sredstva na bankama, mada ne bržom stopom u odnosu na prethodnu godinu. Iz ovih razloga stopa rasta ukupnih depozita zadržat će jednak intenzitet i u 2013. godini (3% - 4% g/g). Kretanje kredita bit će uvjetovano kretanjem depozita i kvalitetom kreditnog portfolija koji značajno može ograničiti kreditnu aktivnost banaka ako se nastavi trend rasta nekvalitetnih kredita.

U narednom razdoblju bh. banke bit će više okrenute domaćim izvorima financiranja, budući da postoji trend smanjenja izloženosti inozemnih bankarskih grupacija u zemljama Istočne i Jugoistočne Europe.

Rast kredita u 2013. godini zadržat će se na istoj razini kao i u 2012. godini (oko 4% g/g).

U srednjem roku (2014. – 2016. godina) se očekuje nastavak pozitivnih ekonomskih kretanja. U 2014. godini očekuje se i bolja ekonomskih kretanja najvažnijih bh. inozemnih partnera što će se pozitivno odraziti i na vanjskotrgovinsku razmjenu, kao i na industrijsku proizvodnju u BiH.

Također, postepeno povećanje krajnje potrošnje i investicija povećat će i potražnju za kreditima, mada se snažna kreditna aktivnost banaka koja je zabilježena prije 2008. godine ne očekuje u srednjeročnom razdoblju.

Prestanak negativnog trenda na tržištu rada i povećanje plaća utjecat će i na rast depozita i kredita, budući da i na jednoj i na drugoj strani sektor stanovništva ima značajno učešće.

U 2014. godini očekuju se stope rasta kredita iznad 5% g/g, a u razdoblju od 2015. – 2016. godine oko 10%.

Slične godišnje stope rasta mogu se očekivati i na strani depozita, a naročito pozitivan učinak na rast depozita može imati privatizacija strateških poduzeća u BiH.

Vanjska trgovina

Tokom 2012. godine došlo je stagnacije BH ekonomije koju je prije svega prouzrokovao pad uvoza i izvoza. Izvoz je imao nominalni pad od 4%, dok je stopa uvoza bilježila nešto manji pad koji je iznosio 1,8%.

Rezultat pada izvoza i uvoza tokom 2012. godine može se naći u činjenici da su neki od naših najznačajnijih trgovačkih partnera bili u recesiji ili su njihove ekonomije bilježile stagnaciju. Hrvatska kao najznačajniji partner bilježila je smanjenje GDP-a od 1,9% i uvoza od 1,8%. Izvoz željeza i čelika u tokom 2012. godini bilježio je pad od 0,5%, dok su proizvodi od željeza i čelika bilježili još poražavajući pad u izvozu od 7%. Uvoz željeza i čelika imao je pad na nivou od 14,9%, što je doprinjelo i smanjenju trgovinskog deficita u ovoj kategoriji proizvoda. Izvoz aluminijuma bilježio je pad od 5,3% zbog smanjene potražnje, ali i pada cijena aluminijuma od oko 15% na svjetskim tržištima. Izvoz u sektoru mašina, aparata i opreme pao je u 2012. godini za 5,2 %, dok je uvoz mašina, aparata i opreme bilježio rast od 1,1% u 2012. Izvoz mineralnih proizvoda gdje je značajan izvoz goriva u Srbiju bilježio je pad od 35,3%, prije svega zbog neočekivano velikog smanjenja izvoza električne energije (izvoz je bio smanjen na godišnjem nivou za preko 50%) koja je druga najznačajnija stavka ove kategorije proizvoda. Uvoz mineralnih proizvoda gdje dominiraju nafta i naftni derivati bilježio pad od 6,1% zbog smanjene potražnje za naftom, jer tokom 2012. godini došlo i do pada industrijske proizvodnje u BiH.

Prema procjenama i projekcijama DEP-a tokom 2013. godine, nominalna stopa izvoza biće veća se za 3,1%, dok će s druge strane uvoz, takođe doživjeti rast po nešto višoj stopi koja će iznositi 4,1%. Tokom 2013. godine na strani izvoza kategorija proizvoda mineralnih goriva bilježiće rast od 6%.

Rezultat rasta ove kategorije proizvoda biće izvoz električne energije za koju se očekuje da će tokom 2013. godine bilježiti značajan rast. Uvoz ove kategorije proizvoda bilježiće rast od 3% zbog očekivanja blagog oporavka BH industrije i većom potražnjom za naftom, ali i zbog očekivanog rasta uvoza vozila od 9%. Uvoz mašina, aparata i opreme bilježiće rast po stopi od 3%.

Na drugoj strani, izvoz mašina, aparata i opreme će rasti po stopi od 2%. Na strani izvoza u ovoj kategoriji dominiraju rezervni dijelovi za auto-industriju, naročito za njemačku auto-industriju, a projicirani rast uvoza Njemačke za 2013. godinu je 4,1%. Izvoz željeza i čelika u 2013. godini će bilježiti stopu rasta od 3%. Zbog zatvaranja fabrika željeza u region očekuju se pomenute stope rasta izvoza. Uvoz željeza i čelika će rasti po stopi od 1%, a proizvodi od željeza i čelika bilježiće značajniji uvoz po stopi od 7%.

Prema pretpostavkama i projekcijama DEP-a, za 2014. godinu, očekuje se rast izvoza od 7,3% i sve veća orijentacija izvoza prema tržištima EU. Uvoz će takođe rasti i to po stopi od 7,4%. Očekivanja su da će se u 2014. godini najviše izvoziti kategorija proizvoda u koju je uključena električna energija i nafta sa stopom rasta od 5%. Na strani uvoza dominiraće nafta i naftni derivati sa stopom rasta uvoza od 9%.

Tokom 2014. godine očekuje se rast izvoza željeza i čelika od 12%, dok na drugoj strani stopa rasta uvoza željeza i čelika biće u stagnaciji i imati blagi rast od samo 1%. Aluminijum će tokom 2014. godine ostvariti izvoznu stopu rasta od 12%.

Za razliku do željeza i čelika gdje postoje značajne razlike u stopama rasta uvoza i izvoza, kod aluminijuma to neće biti slučaj i stopa rasta uvoza će iznositi 9%.

Doprinos rastu deficita daće uvoz mašine, opreme i aparata za kojima će biti velika potražnja pruzrokovana spomenutim investicijama, jer će 2014. godina kako je već napomenuto biti izborna godina u kojima tradicionalno se bilježi rast investicija.

Očekivana stopa rasta uvoza je 10%, dok će imati rast od 7%. Bitno je spomenuti da će tokom 2014. godine izvoz namještaja rasti po stopi od 8%, te na taj način doći će do definitivnog prestrukturiranja izvoza sa drvne industrije na izvoz namještaja prije svega zbog njegovog vrijednosnog efekta.

Prema procijenama i prognozama DEP-a uvoz u 2015. godini imaće rast od 8,8%, dok će u 2016. godini blago porasti i iznositi 11,2%. Na drugoj strani, izvoz će bilježiti identični rast od 8,8% u 2015. godini, odnosno 11,3% u 2016. godini.

Tokom 2015. godine na strani izvoza značajno će rasti kategorija mineralnih proizvoda gdje dominira električna energija i nafta po stopi od 10%, a ova kategorija proizvoda će i u 2016. godini nastaviti sa rastom izvoza po stopi od 15%. Na strani uvoza tokom 2015. godine najveći rast će imati mašine, aparati i oprema i to po stopi od 14%, dok će u 2016. godini uvoz mašina porasti za 19%.

Na drugoj strani, izvoz mašina, aparata i opreme će rasti po stopama od 10% u 2015., odnosno 12% u 2016. godini. Izvoz željeza i čelika će u 2015. i 2016. godini rasti po stopama od 15%, odnosno 16%, dok će uvoz željeza i čelika rasti po stopama od 1% za pomenute godine, te će na taj način u ovoj kategoriji proizvoda značajno poboljšati trgovinski saldo.

Strana direktna ulaganja

Za 2013. godinu se očekuje ukupna strana ulaganja u iznosu od 495-645 miliona KM. U prethodnoj 2012. godini došlo je do izvjesnog kašnjenja u ulaganjima u elektroenergetskom sektoru tako da se značajnija ulaganja očekuju u narednim godinama. Odložen je početak izgradnje „Termoelektrana-Toplana Zenica“ a kasni i pronalaženje strateškog partnera za izgradnju „TE Tuzla Blok 7“ putem tendera. Od stranih ulaganja u elektro energetski sektor se očekuje oko 220 miliona „ETF grupa“ („Energy Finacing Team“¹) je potpisala koncesione ugovore za izgradnju „TE Stanari“ i proširenje postojećeg rudnika te u 2009. godini za izgradnju hidroelektrane „HE Ulog“. Ukupna ulaganja u ova dva projekta će iznositi 1,1 milijarde KM do kraja 2017. godine. Postojećom dinamikom ulaganja „ETF grupacija“, obezbjedila bi u 2013. godini oko 170 miliona KM. U prethodnoj godini nije bilo značajnijih rezultata privatizacija firmi u državnom vlasništvu pa se očekuje početak procesa u 2013. godini prema postojećem planu iz prethodne godine. Na osnovu „Plana privatizacije za 2012. godinu“ Agencije za privatizaciju FBiH najizglednija je predviđena privatizacija kapitala u državnom vlasništvu u firmi „Unis metalna industrija d.d. Sarajevo“ (24,6 miliona KM prema knjigovodstvenoj vrijednosti firme), dok bi u narednom periodu bile ponuđene firme u državnom vlasništvu i do 700 miliona KM (prema knjigovodstvenoj vrijednosti. U RS je planiran početak izgradnje „TE Ugljevik 3“ u ukupnom iznosu od oko 1,400 miliona KM u periodu od 3-4 godine i poslovi bi se trebali izvoditi preko formiranog zajedničkog preduzeća "Komsar enerđi RS". Početak izgradnje je planiran u drugom. Kao značajna investicija se navodi i modernizacija uz proširenje prerađivačkih kapaciteta „Refinerija Bosanski Brod“ od strane Ruskog partnera „Zarubežnjeft“ za period 2011-2016. godina u ukupnom planiranom iznosu od oko 1 milijardu KM (od 500 miliona EUR). Od toga iznosa u 2013. godini bi se uložio iznos od 50 miliona KM, te bi u narednom periodu u zavisnosti i od stanja na tržištu prosječno godišnje ulaganje moglo dostizati i do 150 miliona KM.

Za 2014. godinu se očekuju direktna strana ulaganja u iznosu od 620–820 miliona KM. Od toga iznosa bi ulaganja u elektro energetski sektor bila oko 390 miliona KM. Za projekciju nije uzet u obzir mogući početak gradnje „TE Tuzla Blok 7“ ukupne snage 450 MW. Investicija u izgradnju, uključujući i ulaganje u povećanje kapaciteta rudnika, u ukupnom iznosu bi bila oko 1,647 milijardi KM dok bi ulaganje u početnoj 2015. godini moglo biti i do 150 miliona KM.

Direktna strana ulaganja u 2015. godini bi bila od 890 – 1.040 miliona KM. Ulaganje u elektro energetski sektor BiH bi mogla iznositi oko 690 miliona KM. Pored ulaganja „ETF grupe“ i „Komsar Enerđi RS“ počela bi i izgradnja „HES Gornja Drina“. Takođe bi trebala u 2015. godini otpočeti i realizacija projekta izgradnje elektroenergetskog sistema „HES Gornja Drina“ (potpisan je ugovor o strateškom partnerstvu u istraživanju, razvoju, izgradnji i korišćenju hidroenergetskog potencijala gornjeg sliva rijeke Drine između „Elektroprivrede RS“ i njemačke kompanije „RWE“). U narednom periodu prosječna godišnja ulaganja mogla iznositi oko 150 miliona KM. Takođe i početak ulaganja u „TE Tuzla Blok 7“ bi već u prvoj godini mogao donijeti oko 100 miliona KM. Uz moguća ulaganja u HES Gornja Drina u narednom periodu postoje dobri izgledi i za početak ulaganja na projektu „HES Srednja Drina“¹ gdje bi u prvoj godini ulaganja bilo oko 50 miliona KM te u narednom periodu u prosjeku oko 100 miliona KM. Direktna strana ulaganja u 2016. godini bi bila od 970 miliona – 1.070 miliona KM. Od ovoga iznosa ulaganja u elektro energetski sektor bi mogla dostići do 770 miliona KM. Nisu uzeti u obzir daljnja ulaganja u projekat „HES Srednja Drina“ i moguća ulaganja u „TE Kakanj Blok 8“. Još uvijek je upitan projekat gasifikacije RS kroz spajanje na „Južni tok“ čiji bi jedan krak gasovoda trebao doći do Zvornika do 2016 godine. Projekat bi mogao da donese ulaganje u iznosu od 500 miliona eura. U okviru projekta se planira izgradnja dvije elektrane na gas ukupne snage 600 MW uz gasifikaciju opština i gradova na oko 60 odsto teritorije RS.

LISTA SKRAĆENICA:

ARS	– Anketa o radnoj snazi	PB	– Platni bilans
BATX	– Bosnian Traded Index	PDV	– Porez na dodanu vrijednost
BD	– Brčko Distrikt	PIF	– Privatizacijski investicijski fond
BDP	– Bruto domaći proizvod	PJI	– Program javnih investicija
BDV	– Bruto dodana vrijednost	RS	– Republika Srpska
BHAS	– Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine	SASE	– Sarajevska berza
BIFX	– Indeks bosanskih investicijskih fondova	SASX-10	– Indeks dizajniran za prikaz rezultata 10 najboljih kompanija listiranih na Sarajevskoj berzi
BiH	– Bosna i Hercegovina	SB	– Svjetska banka
BLSE	– Banjalučka berza	SEE	– Jugoistočna Evropa
CBBiH	– Centralna banka Bosne i Hercegovine	SIPA	– Državna agencija za istrage i zaštitu
CEFTA	– Srednjoevropski sporazum o slobodnoj trgovini	SMTK	– Standardna međunarodna trgovinska klasifikacija
CPI	– Indeks potrošačkih cijena	SOR	– Srednjoročni okvir rashoda
DOB	– Dokument okvirnog budžeta	SRS	– Srednjoročna razvojna strategija
DSU	– Direktna strana ulaganja	SSP	– Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
EBRD	– Evropska banka za obnovu i razvoj	SST	– Sporazum o slobodnoj trgovini
EC	– Evropska komisija	SVF	– Statistika vladinih finansija
EKS	– Efektivna kamatna stopa	UIO	– Uprava za indirektno oporezivanje BiH
ERS-10	– Indeks dizajniran za prikaz rezultata 10 kompanija iz sistema Elektroprivrede RS	USAID	– Agencija Sjedinjenih Država za međunarodni razvoj
EU	– Evropska unija	P1 2010.	– prva polovina 2010. godine
FBiH	– Federacija Bosne i Hercegovine	P2 2010.	– druga polovina 2010. godine
FIRS	– Indeks investicijskih fondova RS	K1 2010.	– prvi kvartal 2010. godine
FISIM	– Usluge finansijskog posredovanja indirektno mjerene	K1 2010.	– prvi kvartal 2010. godine
JR UIO	– Jedinstveni račun Uprave za indirektno oporezivanje	K3 2010.	– treći kvartal 2010. godine
KM	– Konvertibilna marka (međunarodni standard ISO 4217)	K4 2010.	– treći kvartal 2010. godine
MMF	– Međunarodni monetarni fond	M0	– Rezervni novac
MVTEO	– Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa	M1	– Transakcijski novac
OMA	– Odjel za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje	M2	– Novac u širem smislu
OR	– Obavezne rezerve	QM	– Kvazi novac
		mKM	– milioni KM
		g /g	– stopa rasta koja podrazumjeva promjenu u odnosu na isti period prethodne godine
		m/m	– stopa rasta koja podrazumjeva promjenu u odnosu na prethodni mjesec tekuće godine